

Vorbereiden

Hoe blijf je jezelf?

Daniël 1:1-21

20 september 2020

WELK VERHAAL LEZEN WE?

Daniël en drie andere jongemannen uit Juda gaan naar het hof van koning Nebukadnessar van Babylonië. Ze komen in dienst van de koning, maar weigeren wijn te drinken en van de koninklijke tafel te eten. De vier jongens blijken wijzer dan de magiërs van Babylonië.

Wie was koning Nebukadnessar?

Nebukadnessar was van 605 tot 562 voor Christus koning van Babylonië. Dat was al een groot land, en hij breidde het nog veel verder uit. In dat grote land liet koning Nebukadnessar veel bouwwerken uitvoeren. (Dat weten we, doordat bij oude ruïnes inscripties zijn gevonden met in Akkadisch spijkerschrift de naam Nebukadnessar erop.) In het jaar 597 voor Christus bezette hij het koninkrijk Juda en de stad Jeruzalem; in 587 voor Christus werd de tempel verwoest. Veel inwoners werden gevangengenomen en naar Babel gebracht; dit noemen we de Babylonische ballingschap.

Daniël en zijn vrienden

Over vier van die mensen gaat het in het verhaal van deze zondag. Daniël, Chananja, Misaël en Azarja. In de joodse traditie wordt de Eeuwige onder meer aangeduid met de woorden 'el' (God) en 'ja' (Heer). In alle vier die namen is een van die twee aanduidingen te vinden; zij dragen dus in hun naam hun geloof met zich mee. Geen wonder dat de Babyloniërs hen andere namen geven. Daniël, God-is-mijn-rechter, wordt Beltesassar: Bel-is-mijn-beschermer. (Bel is een Babylonische god.) De vraag is: Verandert alleen zijn naam, of verandert uiteindelijk ook zijn geloof?

Leeftijd

De oude rabbijnen, aan wie wij dit verhaal te danken hebben, vertelden dat de vier vrienden dertien jaar oud waren toen ze naar Babylonië gingen. Ze hadden net hun bar-mitswa gedaan, het ritueel waarbij je in de synagoge meetelt als volwassen man. Of die leeftijd nu klopt of niet: duidelijk wordt in ieder geval dat ze geen kind meer zijn. Ze zijn volwassen gelovigen.

Jezelf blijven

Koning Nebukadnessar wil dat een paar Israëlieten van voorname afkomst naar zijn paleis worden gebracht. Het moeten mooie, gezonde jongemannen zijn en ze zullen worden opgeleid aan het hof. Daar mogen ze ook eten van de koninklijke tafel.

Eten heeft in de Bijbel een bijzondere betekenis: aan wat iemand eet, kun je zien of hij joods is. Joden hebben uitgebreide spijswetten die bepalen wat 'koosjer' is en wat niet. Daniël en zijn vrienden willen dan ook alleen maar groente eten.

Legendarisch

Het boek Daniël wordt geplaatst tegen een historische achtergrond. Maar tegelijk is het in meerdere opzichten een 'legendarisch' boek. Er worden dingen verteld die misschien wel waar zijn, maar niet per se waargebeurd. Ook worden gebeurtenissen uit verschillende tijden samengesmolten in een verhaal.

Zeven jaar gek

Een mooi voorbeeld daarvan is Daniël 4. Daar wordt verteld dat koning Nebukadnessar zeven jaar krankzinnig wordt: hij wordt door de mensen verstoten en eet gras als een rund. Gelukkig is het daarna weer over en kan hij verder regeren. Dat is natuurlijk opmerkelijk, en het is ook bijzonder dat er in de Babylonische geschiedschrijving niets over gezegd wordt.

Iets vergelijkbaars wordt wél verteld over koning Nabonidus, die een tijdje na Nebukadnessar regeerde. Van hem wordt verteld dat hij zeven jaar in een oase op een eiland verbleef en het koningschap zo lang overliet aan zijn zoon. Tijdgenoten schreven dat Nabonidus krankzinnig geworden was. In het boek Daniël komen verhalen over Nebukadnessar en Nabonidus waarschijnlijk samen in een vertelling.

Later opgeschreven

De verhalen over Daniël spelen zich zo'n zeshonderd jaar voor Christus af. Maar waarschijnlijk zijn ze pas veel later opgeschreven: rond het jaar 165 voor Christus. Dat was de tijd waarin een groep joden onder leiding van Judas de Makkabeeër de tempel in ere herstelde. Juist in die tijd vertelde men over iemand als Daniël, die zijn joodse identiteit had weten te behouden. Het was een verhaal om de moed erin te houden, en dat kan het ook nu nog zijn.

Vieren

Hoe blijf je jezelf?

Daniël 1:1-21

20 september 2020

20 september 2020

Kindermoment in de dienst

Voordat de kinderen naar hun eigen ruimte gaan, kunt u het volgende verhaaltje vertellen.

Jan Pieter houdt erg van voetbal. Hij weet er alles van. Tenminste... als hij bij zijn vrienden is. Ze noemen hem dan ook: Jan de Voetbalfan.

Jan Pieter heeft de grootste hekel aan voetbal. Hij krijgt er de rillingen van. Tenminste... als hij bij oma is. Dan klaagt en zeurt hij aan een stuk door. Over zijn vrienden die áltijd over voetbal praten. Oma moet erom lachen. Als Jan Pieter weer eens over voetbal klaagt, geeft ze hem een schouderklopje. 'Wat ben je toch een ZeurPieter', zegt ze dan.

Bespreek: Wat denken jullie, houdt Jan Pieter van voetbal of niet? Bij wie is Jan Pieter zichzelf, denk je?

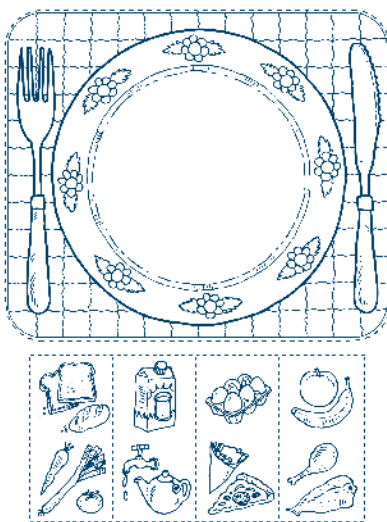
In het Bijbelverhaal van vandaag horen we over Daniël. Kan hij zichzelf blijven als hij in een heel ander land terecht komt?

Gebed

Heer, als we om ons heen kijken,
en we kijken nog eens goed,
dan zien we dat iedereen anders is.
Van buiten, maar ook vanbinnen.
Heer, wilt U ons helpen,
om onszelf te zijn.
Zodat we niet vergeten,
hoe mooi U ons heeft gemaakt.
Heer, laat ons niet vergeten,
dat we kinderen van U zijn.
Amen

Zingen

'Iedereen is anders', van Marcel Zimmer,
zie voor een filmpje en de tekst
www.kindopzondag.nl

Werkblad en tips

Het tijdschrift *Kleur in de Kerk* biedt werkbladen bij de verhalen in *Kind op Zondag*. Daniël was in een 'vreemd' land, met andere gebruiken en manieren. Hoe blijf je toch jezelf en durf je dat? Op het werkblad staat een werkje voor de jonge kinderen over eten; Wat at Daniël, wat eet jij graag? Voor de oudere kinderen is er een lef-test.

Eerste zondag van de herfst Jaar A

Lezing uit het Oude Testament	Jona 3:10-4:11
Antwoordsalm	145:1-12
Epistellezing	Filippenzen 1:21-27
Lezing uit het Evangelie	Matteüs 20:1-16

Vertellen

Hoe blijf je jezelf?

Daniël 1:1-21

20 september 2020

Vertelling 4-7 jaar

Een nieuw land met nieuwe regels

Daniël heeft een lange reis gemaakt. Samen met zijn vrienden werd hij meegenomen. De soldaten brachten hem van zijn eigen stad naar een andere stad. Die stad heet Babylon.

Nu woont Daniël in het paleis van de koning van Babylon.

In Babylon is alles anders. In Babylon kennen ze God niet. Ze kennen zijn regels niet. De koning wil dat Daniël gaat leven zoals de mensen in Babylon doen. Hij krijgt les over het land. Hij krijgt les in de regels van het land. En hij heeft een nieuwe naam gekregen. Daniël heet niet meer Daniël... Iedereen moet hem Belshazzar noemen. Daniël kan er maar niet aan wennen.

De koning wil dat Daniël verandert, maar Daniël wil niet veranderen.

Er komen bedienden binnen. Ze dekken de tafel voor Daniël en zijn vrienden. Daniël bekijkt het eten. Hij schudt zijn hoofd. Dit eten is tegen de regels van God. Naar welke regels moet hij luisteren? Die van de koning van Babylon of de regels van God?

Daniël bedenkt een plan. Hij stapt op de bediende Aspenaz af.

‘Dit eten is tegen de regels van onze God. Dit wil ik niet eten.’

‘Maar u moet dit eten. Het moet van de koning! Als hij ontdekt dat u dit niet eet..., als hij ziet dat u er minder gezond uitziet, zal hij woedend worden!’

‘Ik heb een plan’, zegt Daniël. ‘Ik en mijn vrienden zullen tien dagen lang alleen groente eten en water drinken. Na tien dagen kunt u kijken of we nog gezond zijn. Dan kunt u beslissen of we het eten van de koning kunnen laten staan.’

De bediende Aspenaz knikt. ‘Dat zal ik doen. Na tien dagen zal ik kijken of jullie net zo gezond zijn als de andere jongemannen’, zegt hij. ‘Dan zal ik beslissen of jullie het eten van de koning moeten eten, of niet.’

Zo eten Daniël en zijn vrienden tien dagen lang alleen maar groente. En ze drinken alleen maar water. Na tien dagen moeten ze bij Aspenaz komen. Hij bekijkt ze van alle kanten. Wat zien ze er gezond uit! Het eten van groente heeft hen goed gedaan. Daniël en zijn vrienden hoeven het eten van de koning niet te eten.

Het is een tijd later. Daniël moet bij de koning komen. Daar staan alle jongemannen op een rij. De koning bekijkt ze goed. Wat zien Daniël en zijn vrienden er goed uit! Ze zijn gezond en sterk.

De koning stelt hen moeilijke vragen. Wat weten ze veel. En wat zijn ze verstandig. Geen van de jongemannen is zo slim als zij. Ze zijn zelfs tien keer zo slim als de geleerden die voor de koning werken. Daniël en zijn vrienden, krijgen een belangrijke baan in het paleis van de koning van Babylon.

Werkvormen

4-7 jaar

Gesprek: Om de beurt vertelt een kind wat hij wil eten op zijn verjaardag. Bedenk samen met de kinderen wat je van dit gerecht wel en niet zou kunnen eten, als je Daniël was. Zou je dat willen? Zou je het moeilijk vinden als jij iets anders zou eten dan de andere kinderen? Is het moeilijk om anders te zijn?

Creatief: Maak op een kartonnen bord een collage van het menu van Daniël en zijn vrienden. Knip uit tijdschriften en/of reclamefolders allerlei groenten en plak deze op.

Besprek met de kinderen wat zij ervan zouden vinden als ze dit vanavond zouden moeten eten. Geef de kinderen ook een glas water. Wat zouden ze ervan vinden als ze alleen maar water mochten drinken? Zouden ze het moeilijk vinden om dit menu tien dagen vol te houden?

Spel: Je kunt ook met de kinderen groente en fruit proeven. Zie de werkvorm ‘Spel’ bij 8-10 jaar.

Spel: Ga in een kring staan. Laat de kinderen allemaal een bepaalde houding aannemen. Wijs een kind aan en vertel hem een andere houding aan te nemen. Bijvoorbeeld: iedereen staat, dit kind moet op de grond gaan zitten. Herhaal dit, zodat alle kinderen een keer anders zijn dan de rest van de groep.

8-10 jaar

Gesprek: Daniël en zijn vrienden kwamen in een ander land terecht. De mensen in dit land dachten over veel dingen anders. Ze hadden ook een ander geloof. Ben jij wel eens in een land, op een plek geweest waar je je anders voelde dan de rest? Kun je er meer over vertellen?

Spel: Laat de kinderen geblinddoekt groente en fruit proeven. Kunnen ze raden wat het is? Bespreek met de kinderen wat zij ervan zouden vinden als ze alleen nog maar groente zouden mogen eten. Zouden ze dit tien dagen vol kunnen houden? Geef de kinderen ook een glas water. Wat zouden ze ervan vinden als ze alleen maar water mochten drinken?

Computer: Bekijk samen de 'Schijf van Vijf' op www.kindopzondag.nl. De schijf heeft vijf verschillende vakken. Welke vakken zijn dat? Je kunt op elk vak klikken om te bekijken wat er allemaal in dit vak hoort. De schijf laat zien wat gezond voor je is, in je maaltijd moet iets uit elk vak zitten. Zou het eten van Daniël en zijn vrienden gezond zijn volgens deze schijf, denk jij? Waarom wel, of waarom niet?

11-12 jaar

Gesprek: Heb jij wel eens het gevoel gehad dat jij anders was? Anders dan de kinderen om je heen? Hoe voelde dat?

Heb jij wel eens moeten uitleggen waarom je anders was, waarom je iets anders deed? Werd je toen begrepen?

Zou jij het eten van de koning durven weigeren, zoals Daniël deed? Durf jij anders te zijn, zoals Daniël?

Schrijven: Daniël is anders. Hij heeft een ander geloof, hij is vegetariër, hij is super slim... Maak een profiel van Daniël. Pak de Bijbeltekst Daniël 1:1-21 erbij. Welke informatie kun je uit de tekst halen over Daniël? Teken een profielfoto bij het profiel. Wat zouden de interesses zijn van Daniël, denk je? Schrijf er ook bij wat er in Daniël's leven veranderde toen hij in Babylon ging wonen.

Computer: Zoek op Google Maps de stad Jeruzalem in Israël op. Zoek vervolgens de stad Bagdad in Irak op. De stad Babylon lag ongeveer 80 kilometer ten zuiden van Bagdad. Bedenk samen hoe Daniël en zijn vrienden hebben gereisd. Welke route denk je dat ze hebben genomen? Door wat voor landschap ging de reis? Tip: Gebruik de satellietfunctie in Google Maps (linksonder in het scherm) om het landschap te bekijken.

Vertelling 8-12 jaar

Alles is anders

Daniël kijkt om zich heen. Alles is anders dan thuis. Het ruikt anders. De mensen praten anders, ze gedragen zich anders. De gebouwen in deze stad zijn nog veel groter. Op de muren staan afbeeldingen. Heldenverhalen over koning Nebukadnessar. Verhalen over hoe hij landen veroverde en steden innam. Steden zoals Jeruzalem, de stad waar Daniël woonde. Een aantal maanden geleden verscheen het machtige leger van Nebukadnessar voor de poorten van de stad. Het leger van Jeruzalem had geen schijn van kans. Als een vloedgolf overspoelde het leger van Nebukadnessar de stad. Daniël herinnert zich nog goed hoe hij door soldaten werd meegenomen, samen met zijn vrienden. Alle slimme jongemannen moesten mee naar Babylon. Mee naar het paleis van koning Nebukadnessar.

En nu wil de koning dat ze gaan leven zoals de mensen in Babylon. Ze krijgen les over het land en de gewoonten van het land. En ze hebben nieuwe namen gekregen. Daniël heet niet meer Daniël... maar iedereen moet hem Belshazzar noemen. Een naam vol vreemde klanken. Daniël kan er maar niet aan wennen.

Tussen Babylon en Jeruzalem ligt een wereld van verschil. Ze kennen God niet. De God van Israël, de Eeuwige. Ze kennen zijn regels niet. Ze weten niet wat rein is. Ze eten vlees dat nog rood is van het bloed. Ze eten vlees van dieren, die Daniël nooit van zijn leven zou willen eten. De regels van God verbieden dat.

Er komen bedienden binnen. Ze dekken de tafel voor Daniël en zijn vrienden. Anderen brengen schalen met eten binnen en zetten flessen wijn op tafel. Daniël bekijkt het eten en schudt zijn hoofd. Dit eten is tegen de regels van God. Moet hij tegen die regels ingaan? Kan hij het eten weigeren? Hij heeft zoveel van zijn leven in Jeruzalem op moeten geven, maar hij wil zijn geloof niet opgeven. Hij wil niet tegen God in gaan, zelfs niet als de koning van Babylon het beveelt.

Daniël bedenkt een plan. Hij stapt op de bediende Aspenaz af.

'Dit eten en deze wijn is tegen de regels van onze God. Wij willen dit niet eten.'

'Maar u moet dit eten in opdracht van de koning! Als hij ontdekt dat u dit niet eet... als hij ziet dat u er minder gezond uitziet... hij zal woedend worden!'

'Laten we het volgende proberen', zegt Daniël. 'Ik en mijn vrienden zullen tien dagen lang alleen groente eten en water drinken. Na tien dagen kunt u kijken of we er nog gezond uit zien. Dan kunt u beslissen of we het eten van de koning kunnen laten staan.'

De bediende Aspenaz knikt. 'Na tien dagen zal ik jullie vergelijken met de andere jongemannen', zegt hij. 'Dan zal ik beslissen of jullie voortaan het eten van de koning mogen laten staan en alleen maar groente mogen eten.'

Zo eten Daniël en zijn vrienden tien dagen lang alleen maar groente. En ze drinken alleen maar water. Na tien dagen moeten ze bij Aspenaz komen. Hij bekijkt ze van alle kanten. Wat zien ze er gezond uit! Het eten van groenten heeft hen goed gedaan. Daarom besluit Aspenaz dat ze niet meer het eten van de koning hoeven te eten.

Maanden later moeten Daniël en zijn vrienden, samen met de andere jongemannen, bij koning Nebukadnessar komen. Daar staan ze op een rij. De koning bekijkt ze goed. Hij stelt de moeilijkste vragen om hun kennis te testen. Hij is onder de indruk van Daniël en zijn vrienden. Wat zien ze er sterk en gezond uit. Wat zijn ze verstandig. Geen van de jongemannen is zo slim als zij. Ze zijn zelfs tien keer zo slim als de geleerden die de koning in dienst heeft. Daniël en zijn vrienden, de vier jongemannen uit Jeruzalem, krijgen een belangrijke baan in het paleis van de koning van Babylon.

Vieren met jongeren

Hoe blijf je jezelf?

Van 12-15 jaar

Daniël 1:1-21

20 september 2020

In deze viering gaat het over Daniël. Zijn verhaal speelt zich af tijdens de Babylonische ballingschap, een tijd waarin veel mensen uit het volk Israël verbannen waren naar Babylonië. Daniël was één van hen. Hij was van voorname afkomst en werd met een paar vrienden opgenomen aan het hof van dat vreemde land. Zou het hem daar lukken om zichzelf te blijven?

Introductie

Zing of luister met elkaar naar lied 833 uit het Liedboek:

*Take, o take me as I am;
summon out what I shall be;
set your seal upon my heart
and live in me.*

*Neem mij aan zoals ik ben,
wek in mij wie ik zal zijn,
druk uw zegel op mijn hart
en leef in mij.*

Welkom

Vertel dat jullie het vandaag gaan hebben over Daniël uit de Bijbel. Zijn verhaal gaat over hoe je jezelf blijft, ook als anderen willen dat je verandert. Bij Daniël leek alles te veranderen: hij werd gedwongen om ergens anders te gaan wonen, hij kreeg ander eten voorgezet, hij moest iets anders gaan geloven en hij kreeg zelfs een andere naam. Zie dan maar eens jezelf te blijven!

Dit pakt niemand mij af!

Vraag aan de jongeren of er iets is dat echt bij hen hoort en dat niemand van ze af kan pakken. Bijvoorbeeld een hobby, een muziekstijl of een kledingstuk. Laat hen dit kort bespreken met degene die naast hen zit.

Lied: 'Heer, U doorgrondt en kent mij'

Luister samen naar lied 139b uit het Liedboek / Opwekking 518: 'Heer, U doorgrondt en kent mij' (te vinden op Youtube).

*Heer, U doorgrondt en kent mij;
mijn zitten en mijn staan
en U kent mijn gedachten,
mijn liggen en mijn gaan.
De woorden van mijn mond, o Heer,
die zijn voor U bekend
en waar ik ook naartoe zou gaan,
ik weet dat U daar bent.*

Het verhaal van Daniël

Het verhaal van Daniël wordt gelezen in drie gedeelten en steeds afgewisseld met een stukje bezinning. Laat de bezinning voorlezen door een andere jongere dan de voorlezer. Zij of hij is dan een soort 'side kick' van de voorlezer: zij/hij geeft commentaar op wat er gezegd wordt.

Lezing: Daniël 1:1-7

Laat een van de jongeren deze tekst lezen, bijvoorbeeld uit de Bijbel in Gewone Taal.

Bezinning (1): Een andere naam

Wacht even hoor. Hoe zit het nou eigenlijk met die Daniël? Hij komt dus uit Israël en wordt naar Babylonië gebracht. Maar niet als een gewone gevangene, want hij wordt naar het paleis gebracht en krijgt een serieuze opleiding. Vreemde situatie. Zou hij zich nou ongelukkig gevoeld hebben, of zou hij het juist wel interessant vinden? Ik weet niet hoe ik me gevoeld zou hebben in zijn situatie. Wat me wel heel raar lijkt, is dat hij een andere naam krijgt. Ik bedoel: Je bent zó gewend aan je eigen naam, dat past helemaal bij je.

Lezing: Daniël 1:8

De voorlezer leest verder vanaf vers 8. Zij / hij wordt meteen na het eerste woord ('Daniël') onderbroken door de side kick:

Side kick: 'Daniël?' Je bedoelt Beltesassar. Hij had toch een andere naam gekregen?

Voorlezer: Hier staat gewoon nog Daniël. De verteller blijft hem de hele tijd bij zijn echte naam noemen.

Side kick: Oké. Lees maar verder dan.

Lezing: Daniël 1:8-17

Bezinning (2): Maakt het uit wat je eet?

Daniël was dus een vegetariër! Hij maakt er wel een punt van zeg... Waarschijnlijk heeft het te maken met de voedselvoorschriften die in zijn eigen land golden. Dan lijkt het een beetje op moslims die geen varkensvlees eten en tijdens de ramadan vasten. Dat zetten ze ook niet zomaar even opzij als ze ergens op bezoek zijn.

Ik vraag me wel af hoe belangrijk eten voor ons eigenlijk is. Zegt je menu iets over wie je bent? Ik bedoel: Of je houdt van een chique restaurant of van de Mc Donald's, maakt dat uit voor wie je bent? En of je vegetariër bent of vleeseter, zegt dat iets over je wie je bent?

Gesprek: Jouw menu, mijn menu

Vraag aan de aanwezigen of zij bewuste keuzes maken in hun menu. Waarom maken ze die keuzes? Is het moeilijk om vol te houden? En hoe reageren anderen erop? Zou er een ook een situatie kunnen zijn waarin ze hun principes toch even opzij zetten?

Lied: 'Heer, U bent mijn leven'

(Weerklank 439; te vinden op Youtube)

Gedicht: Laat een ander niet bepalen

Laat een ander niet bepalen
wat je voelt en wat je denkt.
Leef met lef, met idealen
en blijf altijd wie je bent.

Laat een ander niet bepalen
of je boos bent, bang of blij
of je lacht of loopt te balen.
Jij bent echt, want jij bent jij!
(tekst: Erik Idema)

Lezing: Daniël 1:18-21**Bezinning (3)**

Wel bijzonder, dat die koning meteen over al zijn problemen gaat praten met Daniël en zijn vrienden. Blijkbaar vertrouwde de koning hem, ondanks dat hij uit het buitenland kwam. Misschien is dat ook wel logisch. Als iemand zó duidelijk zichzelf blijft, weet je echt wat je aan hem of haar hebt. Je weet dat diegene geen spelletjes speelt. Aan zo iemand zou ik mijn problemen misschien ook wel toevertrouwen! Het verhaal van Daniël gaat nog verder, als je thuis een Bijbel hebt moet je het maar eens opzoeken. Het eerste hoofdstuk, dat we vandaag gelezen hebben, laat in ieder geval zien dat hij een bijzonder mens is.

Gebed

God,
Help ons om onszelf te blijven.
Onze vrienden, onze ouders,
onze leraren en al die anderen
hebben een bepaald beeld van ons.
Maar wie zijn we echt?
Misschien komen we daarachter als we in de spiegel kijken.
Als we keuzes maken,
over wat we eten en wat we drinken,
waar we ons best voor doen
of waar we niets mee te maken willen hebben.
Wees dan bij ons, God.
Zie ons, zoals we echt zijn.
Amen.

Zegenlied

Ga met God en Hij zal met je zijn,
jou nabij op al je wegen
met zijn raad en troost en zegen,
Ga met God en Hij zal met je zijn.

Ga met God en Hij zal met je zijn,
tot wij weer elkaar ontmoeten,
in zijn naam elkaar begroeten.
Ga met God en Hij zal met je zijn.
(Liedboek 416)